

ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΑΓΓΕΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ
ΒΑΛΛΙΑΝΟΥ ΜΑΡΙΑ
ΦΑΛΕΚΑ ΜΕΝΙΑ
ΓΙΑΚΟΥΜΗ ΕΙΡΗΝΗ

Και ενώ στις ιδιωτικές μας σχέσεις δεν ενοχλούμε ο ένας τον άλλο, στη δημόσια ζωή αποφεύγουμε τις παρανομίες κυρίως από εσωτερικό σεβασμό, υπακούοντας σ' αυτούς που κάθε φορά διοικούν την πόλη και στους νόμους, ιδιαίτερα σε εκείνους απ' αυτούς που ισχύουν για την προστασία των αδικουμένων και σε όσους αν και είναι άγραφοι, φέρνουν ντροπή αναμφισβήτητη.

Περικλέους Επιτάφιος,
Θουκυδίδη

**η επιτυχία
δεν εξαρτάται
από την τύχη**

**Βάζουμε στόχους
και τους πραγματοποιούμε**

 **φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ**

ΕΚΘΕΣΗ

ΕΙΝΑΙ Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ «ΤΕΛΕΙΟ» ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ;

§1 Όλοι έχουμε ανάγκη από σταθερά σημεία αναφοράς. Όλοι θέλουμε να ξέρουμε πώς θα οργανώσουμε τη ζωή μας. Όσο κι αν αντιδράμε, μας αρέσει να έχουμε έστω και ένα πρόγραμμα. Μας αρέσει όμως και κάτι ακόμα: η έκπληξη! Είναι φρέσκο αεράκι ανανέωσης, που έρχεται να ταράξει- έστω και για λίγο- τα ήρεμα νερά της καθημερινότητας μας. Με τα πολιτεύματα, όμως, τι συμβαίνει; Αλλάζουν; Θέλουν τη μεταβολή ή τη φοβούνται; Είναι εύκολο να αλλάξει ένα πολίτευμα; Και η δημοκρατία; Μέχρι τώρα μάθαμε ότι είναι το καλύτερο πολίτευμα. Πολλοί λένε ότι είναι «τέλειο».

§2 Τα πολιτεύματα δεν αλλάζουν κάθε μέρα. Το ίδιο και η δημοκρατία. Όσο σταθερή κι αν φαίνεται, δε σημαίνει ότι αρνείται καινούριες ιδέες που συμβάλλουν στη βελτίωση της λειτουργίας της. Όσο συχνά, λοιπόν, κι αν ακούμε την άποψη ότι η δημοκρατία είναι το «τέλειο» πολίτευμα, θα ήταν λάθος εμείς οι πολίτες και οι πολιτικοί να πιστέψουμε σε αυτή την τελειότητα. Η δημοκρατία είναι πολίτευμα που δε δέχεται την τελειότητα. Γιατί «τέλειο» είναι το μη εξελίξιμο, το απόλυτο, αυτό που βρίσκεται πέρα από κάθε κριτική.

§3 Θα ήταν σωστότερο αν λέγαμε, ότι η δημοκρατία είναι το μόνο πολίτευμα που παραδέχεται τη σχετικότητά του. Και έχει δίκιο ο Τ. Γκαλμπρέιθ όταν λέει: «Δημοκρατία υπάρχει εκεί όπου ένας πολίτης έχει το δικαίωμα να πει ελεύθερα πως δεν υπάρχει δημοκρατία». Πραγματικά, η δημοκρατία είναι ανοιχτή στην κριτική και τον έλεγχο. Είναι ένα πολίτευμα, στο οποίο καμιά μορφή εξουσίας δεν είναι απεριόριστη. Αυτό σημαίνει ότι η δημοκρατία έχει τις περισσότερες φορές δυνατότητες για εξέλιξη. Κι ίσως αυτό αποτελεί το σπουδαιότερο γνώρισμά της.

§4 Πώς θα εξελιχθεί όμως; Μόνο αν είναι ευέλικτη και δέχεται το απρόοπτο. Δηλαδή μόνο όταν οι μηχανισμοί της λειτουργούν με τέτοιο τρόπο, ώστε να αφομοιώνουν τις καινούριες ιδέες, τις νέες αντιλήψεις, τις νέες αξίες και τις δημιουργικές πρωτοβουλίες. Όταν άνθρωποι και θεσμοί μπορούν να παρακολουθούν τις κοινωνικές εξελίξεις και να προσαρμόζονται στις πολύπλευρες απαιτήσεις της καθημερινής ζωής των πολιτών. Με άλλα λόγια, η δημοκρατία δεν περιορίζει κανένα να προτείνει καινούριους τρόπους για τη λειτουργία της.

§5 Απρόοπτο δεν είναι το αυθαίρετο. Το απρόοπτο εκφράζεται κυρίως από τους νέους, που με το δυναμισμό και τα οράματά τους προσπαθούν να δημιουργήσουν έναν καλύτερο κόσμο. Η δημοκρατία δε φοβάται τις καινούριες επιστημονικές ιδέες, την κριτική και την τέχνη- όπως δεν αντιμετωπίζει καχύποπτα και τη σωστή εκπαίδευση. Ας μην ξεχνάμε ότι μόνο η Αρχαία Αθηναϊκή Δημοκρατία ανέδειξε τον Αριστοφάνη και τον Ευριπίδη. Μπορούμε να πούμε λοιπόν ότι ώριμο είναι ένα πολίτευμα μόνο όταν δεν ισχυρίζεται ότι είναι τέλειο.

§6 Αντίθετα, όλα τα ψευδεφιλεύθερα ή τα ανελεύθερα καθεστάτα, ισχυρίζονται ότι είναι δημοκρατικά. Καυχώνται μάλιστα για την αφόρητη τελειότητα των μηχανισμών τους. Διακηρύσσουν πως είναι «οι καλύτερες» μορφές διακυβέρνησης και πως όποιος ασκεί κριτική υποστηρίζοντας το αντίθετο είναι «εχθρός» του καθεστώτος. Όπου, λοιπόν, υπάρχει παρέκκλιση από τις βασικές πολιτικές κατευθύνσεις, τα καθεστάτα αυτά βλέπουν «εχθρούς» που απειλούν τη στερεότητα των κρατικών μηχανισμών και τη διαιώνισή τους.

§7 Έχει, όμως, και η δημοκρατία εχθρούς - μόνο που διαφέρουν από αυτούς των ανελεύθερων καθεστώτων. Και οι εχθροί της είναι όσοι πιστεύουν σε απόλυτες αλήθειες, όσοι αρνούνται την κριτική, όσοι είναι δογματικά προσκολλημένοι στις ιδέες τους. Οι άνθρωποι αυτοί φοβούνται την εξέλιξη και τη δημιουργική δύναμη του επιχειρήματος: δε θέλουν να είναι πρωταγωνιστές στην επικίνδυνη περιπέτεια για την ανανέωση της σκέψης. Γι' αυτό τους φοβίζει η αμφιβολία_ επιδιώκουν μορφές διακυβέρνησης που εγγυώνται την «αιώνια» σταθερότητα, την ακινησία που εκφράζουν όσα πολιτεύματα στηρίζουν και επιβραβεύουν τη μονολιθικότητα της σκέψης σε κάθε στιγμή της καθημερινής ζωής. Όλοι αυτοί θεωρούν σα μοναδική διέξοδο τον αυταρχισμό. Ακόμη κι όταν δεν το ομολογούν άμεσα.

Διασκευασμένο κείμενο από τον Τύπο

Ερωτήσεις:

1. Να συντάξετε την περίληψη του κειμένου σε 120 λέξεις περίπου.
2. Ποια νοηματική σχέση διακρίνετε μεταξύ της 5ης και 6ης παραγράφου; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.
3. Να εντοπιστεί ο τρόπος και τα μέσα πειθούς στις παραγράφους 3 και 5.
4. Να γράψετε από ένα συνώνυμο για κάθε λέξη: αλλάζουν §2, αρνείται §2, απρόοπτο §4, ανελεύθερα §6, μονολιθικότητα §7.

5. Εκπροσωπώντας το σχολείο σας στη Βουλή των Εφήβων, συντάσσετε έναν προσχεδιασμένο προφορικό λόγο με θέμα την αξία του δημοκρατικού πολιτεύματος αλλά και την κρίση που αυτό διέρχεται. (500- 600 λέξεις)

Απαντήσεις:

1. Ο συντάκτης του κειμένου σχολιάζει την προσέγγιση της δημοκρατίας ως τέλειου πολιτεύματος χαρακτηρίζοντας την εσφαλμένη, αφού μια τέτοια θεώρηση επιφέρει πολιτική στασιμότητα. Αν και κάποιοι πιστεύουν ότι το δημοκρατικό πολίτευμα ως σταθερή αξία δεν επιδέχεται μεταβολές, παραμένει η αναγκαιότητα της διαχείρισης νέων ιδεών που προκύπτουν εντός της κοινωνίας. Άλλωστε, η δημοκρατία επιδιώκει την ενσωμάτωση νέων ιδεών και απόψεων επιτρέποντας στους πολίτες κριτική και έλεγχο, ενώ δίνει το λόγο και στους επικριτές της. Αυτό, βέβαια, το έχει αποδείξει, εφόσον αποδέχτηκε τη σάπιρα του Αριστοφάνη και τις νεωτεριστικές αντιλήψεις του Ευριπίδη. Στον αντίποδα αυτής βρίσκονται τα ολοκληρωτικά καθεστάτα, που διακρίνονται για την απολυτότητα και την καχυποψία τους, καθώς θεωρούν εχθρούς όλους όσους τους αμφισβητούν.

2. Μεταξύ των δυο παραγράφων υπάρχει σχέση αντίθεσης. Αυτή εκφράζεται με τη λέξη «αντίθετα» στην αρχή της § 6. Στην § 5 ο συγγραφέας αναφέρεται στην ελευθερία και την ανοχή στο διαφορετικό που διακρίνει το δημοκρατικό πολίτευμα, ενώ η επόμενη παράγραφος παρουσιάζει τον αυταρχικό τρόπο με τον οποίο λειτουργούν

τα ανελεύθερα καθεστώτα.

3. Ο συντάκτης στην §3 ως τρόπο πειθούς χρησιμοποιεί την επίκληση στη λογική και την επίκληση στην αυθεντία. Το μέσο πειθούς κατά την επίκληση στη λογική είναι τα επιχειρήματα αναφορικά με τα χαρακτηριστικά του δημοκρατικού πολιτεύματος. «Θα ήταν σωστότερο αν λέγαμε, ότι η δημοκρατία είναι το μόνο πολίτευμα που παραδέχεται τη σχετικότητα του. Είναι ένα πολίτευμα, στο οποίο καμιά μορφή εξουσίας δεν είναι απεριόριστη. Αυτό σημαίνει ότι η δημοκρατία έχει τις περισσότερες φορές δυνατότητες για εξέλιξη. Κι ίσως αυτό αποτελεί το σπουδαιότερο γνώρισμά της».

Επικαλούμενος την αυθεντία παραθέτει την άποψη του Τ. Γκαλμπρείθ σχετικά με την ελευθερία που παρέχει το δημοκρατικό πολίτευμα.

Στην § 5 ο τρόπος πειθούς είναι η επίκληση στη λογική με μέσα τα επιχειρήματα για την ανεκτικότητα του δημοκρατικού πολιτεύματος σε καθετί νέο. Η σκέψη του γράφοντος ενισχύεται από τη χρήση τεκμηρίων, δηλ ιστορικών παραδειγμάτων (η Αθήνα ανέδειξε τον Αριστοφάνη- Ευριπίδη).

4. μεταβάλλονται, αποποιείται, απρόσμενο, ολοκληρωτικά, μονομέρεια.

5. Σύντομο διάγραμμα που αφορά στην κατανόηση του θέματος:

Πομπός:	Ο γράφων ως έφηβος βουλευτής
Δέκτης:	Συνάδελφοι έφηβοι βουλευτές
Τόπος:	Ελληνικό Κοινοβούλιο
Χρόνος:	Σήμερα
Είδος κειμένου:	Προσχεδιασμένος προφορικός λόγος (ομιλία)
Σκοπός:	(α) αξία δημοκρατίας (β) δείγματα κρίσης δημοκρατίας

Ενδεικτικός πρόλογος:

Κύριε Πρόεδρε, (προσφώνηση)

Είναι γεγονός ότι η δημοκρατία θεωρείται το ύψιστο από τα πολιτεύματα. Η Αρχαία Ελλάδα και ο Χρυσός Αιώνας του Περικλή τη γέννησε, την ύμνησε και την κατέστησε πρότυπο άλλων λαών. Όμως, παρά το γεγονός ότι στην πορεία των χρόνων δόθηκαν αμέτρητοι αγώνες για τη διασφάλισή της, η δημοκρατία στους καιρούς μας διέρχεται δοκιμασία και κρίση.

Αξία δημοκρατίας:

- Στη δημοκρατία λαμβάνονται αποφάσεις με κριτήριο τη βούληση των πολλών κι όχι των λίγων.
- Όλοι οι πολίτες είναι ίσοι απέναντι στο νόμο.
- Η δημοκρατία δε στηρίζει τη δύναμή της στο φόβο του ποινικού νόμου αλλά στο σεβασμό των πολιτών προς τους νόμους.
- Κάθε πολίτης έχει τις ίδιες ευκαιρίες με του άλλους ώστε να καταλάβει δημόσια αξιώματα.
- Κάθε πολίτης είναι ελεύθερος να ζει και να εργάζεται εξασφαλίζοντας τις προϋποθέσεις για μια ποιοτική διαβίωση.
- Κατοχυρώνει την ισονομία – ισοπολιτεία ως προϋπόθεση για κοινωνική πρόοδο.
- Διασφαλίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Προασπίζει την ελευθερία σκέψης και έκφρασης (διακίνηση ιδεών).
- Συντελεί στην ελεύθερη διεξαγωγή της επιστημονικής έρευνας, της καλλιτεχνικής και πολιτιστικής δραστηριότητας.
- Στηρίζει το διάλογο. Αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων.

Δείγματα κρίσης του δημοκρατικού πολιτεύματος:

• Αποχή του πολίτη από τα κοινά που εκπληρώνει το χρέος τους απέναντι στην πολιτεία μόνο μέσω της ψήφου του με αποτέλεσμα την απάθεια και την απομάκρυνση από την ενεργό πολιτική δραστηριότητα.

• Ιδιώτευση και απολιτικοποίηση νέων.

• Άσκηση δημαγωγικής πολιτικής από τους πολιτικούς εκπροσώπους που εξωραίζουν την πραγματικότητα, υπεραπλουστεύουν τα προβλήματα, κολακεύουν τους πολίτες αναπτύσσοντας λαϊκισμό, επιτίθενται στον αντίπαλο με αθέμιτα μέσα, επικαλούνται το συναίσθημα των πολιτών καλλιεργώντας τον παρορμητισμό τους σε βάρος της λογικής.

• «Επαγγελματοποίηση» της πολιτικής, καθώς οι πολιτικοί επιδιώκουν σταδιοδρομία καριέρας και χρησιμοποιούν κάθε μέσο (θεμιτό και αθέμιτο) για την επανεκλογή τους προκρίνοντας το προσωπικό συμφέρον έναντι του δημόσιου.

• Ενίσχυση του παραγοντισμού, σχέσεις συναλλαγής, πελατειακές σχέσεις που βλάπτουν την αξιοκρατία.

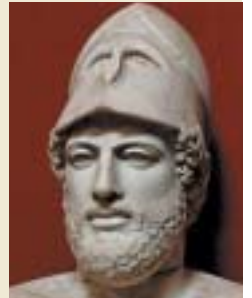
• Ελλιπής ενημέρωση και παραπληροφόρηση. Τα ΜΜΕ, αν και θεωρούνται 4η εξουσία, εμπλέκονται σε οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα και συχνά εξαρτώνται από αυτά. Έτσι, παραβιάζουν τον κώδικα δεοντολογίας, παραπληροφορούν και ενσπείρουν πολιτικά πάθη.

• Συγκεντρωτισμός εξουσίας με αποτέλεσμα να βαθαίνει το χάσμα ανάμεσα στον πολίτη και τον πολιτικό.

Ενδεικτικός επίλογος:

Η δημοκρατία δεν είναι προσφορά, δώρο από τη φύση, αλλά αγώνισμα. Γι' αυτό και είναι αρκετά ευαίσθητο πολίτευμα. Στηρίζεται στην ελεύθερη βούληση των πολιτών. Για να ριζώσει, όμως, και να ευδοκιμήσει, χρειάζεται μια συνεχής επαγρύπνηση και μια αδιάκοπη άσκηση του δημοκρατικού ήθους. Για το σκοπό αυτό είναι αναγκαία η υλοποίηση των δημοκρατικών αρχών μέσα από τους αγώνες και τα προβλήματα της καθημερινής ζωής. Αποτελεί, λοιπόν, επιτακτικό αίτημα για κάθε δημοκρατικό πολίτη η συνειδητοποίηση των υποχρεώσεων και των ευθυνών έναντι του εαυτού του και της πολιτείας.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ (490-429Π.Χ)

Αθηναίος πολιτικός που έχει συνδέσει το όνομά του με την πατρότητα της πρώτης δημοκρατίας στον κόσμο, με αθάνατα αριστουργήματα της τέχνης, κορυφαίο από τα οποία ήταν ο Παρθενώνας και με τον περίφημο «Επιτάφιο» που κατά τον Θουκυδίδη εκφώνησε το χειμώνα του 431 π.Χ πάνω από τους πρώτους Αθηναίους νεκρούς στην πρώτη πράξη του Πελοποννησιακού Πολέμου. Ο Περικλής ήταν γιος του στρατηγού Ξάνθιππου, του νικητή των Περσών στη ναυμαχία της Μυκάλης το 479 π.Χ και γαμπρός του πολιτικού και νομοθέτη Κλεισθένη, του προπομπού και θεμελιωτή της αθηναϊκής δημοκρατίας. Την εξουσία ανέλαβε το 462 π.Χ με απόφαση της Εκκλησίας του Δήμου. Σε συνεργασία με τον Εφιάλτη του Σοφωνίδου και τον Αρχέστρατο αφαίρεσε από τον ολιγαρχικό Άρειο Πάγο την εποπτεία των κρατικών υπαλλήλων τους οποίους μισθοδότησε και την ανέθεσε στη Βουλή των 500, έδωσε δικαίωμα εκλέγειν και εκλέγεσθαι στην 3η τάξη της Αθήνας, τους ζευγίτες, ανέδειξε την Αθήνα σε κορυφαία ναυτική δύναμη από το πόστο του εκλεγμένου κάθε χρόνο αρχιστρατήγου και μεγάλωσε τη Συμμαχία της Δύλου ακόμα και με τη βία (σφαγή της Σάμου).

εστιάζουμε
στο μείζον ζήτημα
του επαγγελματικού
προσανατολισμού

Το Φροντιστήριο Πουκαμισάς, σε συνεργασία με εξειδικευμένα κέντρα συμβουλευτικής, εφαρμόζουν ένα ειδικό σύστημα επιλογής κατεύθυνσης και σπουδών των μαθητών στο σημαντικό και ευαίσθητο ζήτημα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Το πρόγραμμα Επαγγελματικού Προσανατολισμού που προσφέρουμε, αποτελείται από δύο βασικά μέρη: την αντικειμενική καταγραφή των ατομικών χαρακτηριστικών και την ανάλυσή τους, καθώς και την παροχή Συμβουλευτικής σε σχέση με τις κατευθύνσεις που ταιριάζουν στο συγκεκριμένο μαθητή.

φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ